

Justitieministeriet
Lagberedningsavdelningen
Postbox 25
00023 Statsrådet

24.9.2010

Referens: OM 11/41/2010

Ärende: Utlåtande med anledning av lagberedningsavdelningens bedömningspromemoria avseende utvecklandet av stiftelselagen

1. Bakgrund till utlåtandet

Justitieministeriet har inkommit med en begäran om utlåtande på basis av lagberedningsavdelningens bedömningspromemoria avseende utvecklandet av stiftelselagen (diarienummer OM 11/41/2010).

Utlåtandet skulle vara justitieministeriet till handa senast 17.9.2010. Stiftelsen Arcada har beviljats förlängd tidsfrist till 30.9.2010 för inlämnandet av utlåtandet.

2. Arcadas sammanfattande åsikter om förnyandet av stiftelselagen

Stiftelsen Arcada anser att justitieministeriets initiativ till att förnya stiftelselagen (109/1930) är utmärkt och understöder förslaget.

Målsättningen med en reform av stiftelselagen bör vara att främja stiftelsernas verksamhetsmöjligheter. Vid en reform bör lagstiftaren beakta de särdrag och särbehov som stiftelserna har i och med att stiftelserna till sin juridiska struktur avviker från bolag och föreningar. Den nya stiftelselagen får inte leda till betydande stadgeändringar för nu existerande stiftelser eller försvåra deras verksamhetsförutsättningar. Detta bör beaktas i lagens övergångsstadganden.

Lagberedningen bör ske i samarbete med stiftelsefältet och därför välkomnar Stiftelsen Arcada möjligheten att inkomma med detta utlåtande. Stiftelsen Arcada föreslår att Delegationen för Stiftelser och fonder r.f. finns representerad i lagberedningen.

Stiftelsen Arcada (härefter "Arcada") avger nedan begärt utlåtande med anledning av frågorna i ovan nämnda promemoria (frågorna och frågumreringen följer promemorian).

3. Detaljmotiveringar

4.2. Totalreform

1. *Skall en möjlig reform av stiftelselagen ske som en totalreform eller delreform? Motivera ert svar.*

Ändringen av stiftelselagen bör ske som en totalreform. Stiftelselagen, som härstammar från år 1930, har vid flera olika tillfällen genomgått delreformer och det finns därför orsak att nu se över hela lagen som en helhet. Risken med delreformer är att det blir inkonsekvenser i förhållande till redan befintliga paragrafer.

4.3. Stiftelserättslig reform

1. *Anser ni att det skulle vara ändamålsenligt att avgränsa skatterättsliga frågor utanför reformen?*

Ja. De skatterättsliga frågorna skall inte inkluderas i stiftelselagen utan regleras separat.

4.4. Utvidgning av stiftelselagens tillämpningsområde och stiftelser vars verksamhet baserar sig på en kontinuerlig finansiering

1. *Borde de karakteristiska dragen för stiftelser vars verksamhet baserar sig på en kontinuerlig finansiering beaktas bättre i stiftelselagen än vad nuläget är?*

Ja. Stiftelselagen bör beakta alla stiftelseformer som med tiden de facto har uppstått.

4.5. Utvidgandet av tillämpningsområdet för stiftelselagen och osjälvständiga stiftelser

1. *Borde reformen gälla även osjälvständiga stiftelser?*

Arcada anser det viktigt att lagberedningen ser över hur osjälvständiga stiftelser idag hanteras och vilken relationen är till förvaltaren av den osjälvständiga stiftelsen. Ett inkluderande av sådana osjälvständiga stiftelser som inte genom sin förvaltning omfattas av någon annan lagstiftning i stiftelselagen är ägnat att öka transparensen och möjligheten att kunna utöva tillsyn också över dessa i praktiken redan verksamma stiftelser, vilket gagnar trovärdigheten för stiftelseinstitutionen som helhet.

4.6. Lagstiftningens dispositiva natur

1. *Vad borde ingå i den tvingande lagstiftningen?*

Tvingande lagstadganden borde åtminstone omfatta:

- Minimihållanden för stiftelseurkunden och stiftelsens stadgar
- Förverkligandet av stiftelsens ändamål
- Registrering av stiftelsen och registreringens rättsverkningar
- Ändring av stadgar, fusion och upplösning av stiftelse
- Styrelsens uppgifter och beslutsfattande
- Jäv
- Tillsyn
- Rättsskydd
- Skadeståndsansvar

2. *Till den del tvingande lagstiftning inte behövs, borde stiftelsernas verksamhet främjas med hjälp av lagstiftning av dispositiv natur så som presumtionsbestämmelser?*

Stiftelselagen borde innehålla dispositiva stadganden avseende ett eventuellt förvaltningsråd och en eventuell verkställande direktör.

För det fall att en stiftelse enligt stadgarna skall ha ett *förvaltningsråd*, skall uppgiftsfördelningen mellan förvaltningsrådet och styrelsen dock stadgas genom tvingande lagstadganden. Till förvaltningsrådets uppgifter bör åtminstone höra tillsättande och entledigande av styrelse och revisorer samt övervakning av styrelsens verksamhet.

För det fall att en stiftelse enligt stadgarna skall ha en *verkställande direktör*, skall verkställande direktörens uppgifter och ansvarsområde samt förhållande till styrelsen stadgas genom tvingande lag. Verkställande direktörens uppgifter kunde regleras i enlighet med aktiebolagslagens (624/2006) stadganden om verkställande direktören.

En klar förbättring skulle vara att ge styrelsen möjligheter att tolka stiftarens vilja i enlighet med tidens anda såväl avseende ändamålsparagrafen som stadganden avseende hur stiftelsens

tillgångar skall placeras. Stiftaren kunde exempelvis ges möjlighet att i stadgarna ta in en skrivelse enligt vilken styrelsen kan ges rätt att ändra ändamålsparagrafen fritt efter en viss tid eller på grund av förändrade förhållanden. På det sättet kunde man undvika problem med föråldrade ändamålsparagrafer som gör det svårt eller ibland t.o.m. omöjligt att förverkliga stiftelsens ändamål.

Så länge det inte uppstår problem ifall stadgarna inte innehåller regler gällande stiftelsens förvaltning finns det inget som hindrar presumtionsbestämmelser av dispositiv natur.

3. *Såvida ni svarat jakande på föregående fråga, identifiera de frågor som uttryckligen borde höra till kretsen för presumtionsbestämmelserna*

Till presumtionsbestämmelserna kunde exempelvis höra frågor avseende stiftelsens förvaltning.

5.1. Den allmänna stiftelsedefinitionen

1. *Borde de allmänna kännetecknen för stiftelse stadgas i lag? Bedöm och motivera konsekvenserna av en dylik ändring.*

Kännetecknen för en stiftelse kunde med fördel tas in i stiftelselagen. Status som en juridisk person skall stiftelserna dock fortsättningsvis få först vid registrering i stiftelserregistret. Först efter registrering skall det vara möjligt att utföra rättshandlingar samt kära och svara i stiftelsens namn.

5.2. Grundande av stiftelse på basis av testamente och stiftelseurkund

1. *Anser ni att det finns orsak att inkludera regler för att säkerställa grundandet av en stiftelse som baserar sig på ett förordnande i ett testamente? Beskriv möjliga kontrollmedel.*

I stiftelselagen skall fortsättningsvis finnas stadganden om möjligheten att grunda en stiftelse på basis av ett testamente.

2. *Anser ni att det är en ändamålsenlig påföljd att grundandet av en stiftelse förfaller i fall det föreligger en konflikt mellan stiftelsens stadgar och stiftelsens ändamål? Beskriv eventuella alternativa tillvägagångssätt*

Om det råder konflikt mellan stiftelsens stadgar och stiftelsens ändamål bör en lösning hittas med hjälp av att anpassa stadgarna så att den fundamentala tanken bakom ändamålet kan förverkligas. Påföljden skall inte vara att grundandet förfaller.

3. *Vilka problem anser ni att de ikraftvarande testamentsbestämmelserna och praxis med stiftelseurkunden innehåller? Borde det vara tillåtet att överlåta stiftelsetillgångarna till en osjälvständig stiftelse i enlighet med stiftarens önskan i sådana situationer då det i praktiken inte är möjligt och ändamålsenligt att grunda en självständig stiftelse?*

För det fall att det inte är möjligt att grunda en självständig stiftelse borde det vara möjligt att grunda en osjälvständig stiftelse exempelvis i anslutning till någon redan existerande stiftelse.

5.3. Stiftelsens ändamål och verksamhet

1. *Anser ni att grundandet av stiftelser även i fortsättningen borde vara bunden till nyttighetsbegreppet? Motivera ert svar. För det fall att ni föreslår ändringar, beskriv möjligast exakt de alternativ som ni framför och de verkningar dessa skulle få såväl för de nu verksamma stiftelserna som för stiftelseinstitutionens utveckling.*

Nyttighetsbegreppet är inte nödvändigt eftersom det är svårt att definiera. Dessutom uppstår det lätt förbistringar med begreppet "nyttig" i förhållande till begreppet "allmännyttig". Det räcker att stiftelselagen (på motsvarande sätt som aktiebolagslagen) konstaterar att det i stiftelsens stadgar inte får tas in föreskrifter som strider mot tvingande bestämmelser i

stiftelselagen eller någon annan lag eller mot god sed. Ett utelämnande av begreppet nyttig skulle varken medföra konsekvenser för nu verksamma stiftelser eller för stiftelseinstitutionens utveckling. Däremot kunde det vara skäl att inkludera kännetecknen för stiftelser i stiftelselagen (se p.5.1 ovan), vilket även i sin tur är ägnat att göra nyttighetsbegreppet onödigt.

2. *Borde man i samband med förnyandet av stiftelselagen möjligtvis också sträva efter en sådan lagkonstruktion att även näringsverksamhet för stiftelser skulle möjliggöras?*

Det är motiverat att tillåta näringsverksamhet även för stiftelser.

3. *Borde indirekt utövande av näringsverksamhet i framtiden på något sätt regleras?*

För det fall att näringsverksamhet tillåts i stiftelser, finns det inte orsak att särskilt reglera indirekt utövande av näringsverksamhet.

4. *Borde man i samband med stiftelselagsreformen sträva efter att utveckla regler gällande borgenärsskydd och omsorgsfullhet för stiftelser som verkar på olika sätt (exempelvis stiftelser som verkar genom avkastningen av placeringsverksamhet eller näringsverksamhet, stiftelser vars verksamhet baserar sig på en kontinuerlig finansiering, institutionsstiftelser eller övriga stiftelser)?*

Det finns orsak att utveckla regler avseende borgenärsskydd och omsorgsfullhet som beaktar de olika stiftelseformerna som i praktiken existerar.

5.4. Förutsättningar och rättsverkningar av registrering

1. *Anser ni att förutsättningarna för att få tillstånd innehåller rättsliga problem? Motivera ert svar.*

Vi är inte medvetna om att det i praktiken uppstått problem.

2. *Anser ni att tillståndsförfarande är problematiskt i praktiken?*

Se svaret under p.1.

3. *Kunde tillståndsförfarande ersättas med anmälningsförfarande? Motivera ert svar.*

Om kännetecknen för en stiftelse tas in i stiftelselagen så som Arcada föreslår är det ändamålsenligt att övergå från ett tillståndsförfarande till ett anmälningsförfarande. Registreringen skall dock fortsättningsvis krävas för att stiftelsen skall erhålla juridisk status.

5.5. Stiftelsetillgångar

1. *Anser ni det ändamålsenligt med 25.000 euros grundkapital? Borde kravet på stiftelsernas grundkapital stramas åt eller lindras? Motivera er ståndpunkt.*

Stiftelsen Arcada anser att grundkapitalet med fördel kunde höjas. Med ett tillräckligt högt grundkapital är det möjligt att klara av ekonomiska fluktuationer.

2. *Borde stiftelselagen stadga om sänkning eller ökning av grundkapitalet?*

Stiftelselagen kunde innehålla stadganden om sänkning och ökning av grundkapitalet. Det borde även vara möjligt att överlåta stiftelsekapitalet till en annan stiftelse som utövar likartad verksamhet.

5.6. Förvaltning av stiftelser

5.6.1. God förvaltning

1. *Anser ni att stiftelselagen borde innehålla stadganden om exempelvis förpliktelser i anslutning till jäv och insiderlån?*

Ja.

2. *Anser ni att stiftelseverksamhetens transparens borde ökas exempelvis genom att utvidga omfattningen av den information som stiftelsen bör offentliggöra?*

Det finns inte orsak att utvidga omfattningen av den information som stiftelserna bör offentliggöra. Däremot skall myndigheterna ombesörja att den information som offentliggörs är lätt tillgänglig för allmänheten.

3. *Vad är er ståndpunkt gällande vad och hur principer som hör till god förvaltning borde bli en del av stiftelseinstitutionen.*

Principerna för god förvaltning skall inte regleras i lag, utan dessa skall utformas inom stiftelsefältet, vilket även skett (se publikationen "God förvaltning i stiftelser" som Delegationen för Stiftelser och fonder utarbetat och publicerat år 2010).

5.6.2. Allmänna principer: omsorgsfullhets- och lojalitetsförpliktelse

1. *Anser ni det motiverat att klargöra principerna gällande omsorgsfullhets- och lojalitetsförpliktelse? Motivera ert svar.*

Ja. Skyldigheten att omsorgsfullt främja stiftelsens intressen borde tas in i stiftelselagen på motsvarande sätt som aktiebolagslagen gjort det. Skyldigheten är viktig med tanke på stiftelsens anseende.

5.6.3. Styrelsens sammansättning och uppgifter

1. *Anser ni att det borde stadgas tydligare om styrelsens sammansättning, tillsättandet av medlemmarna, avgång, entledigande, verksamhetsperiod och styrelsemedlemmarnas behörighet i stiftelselagen?*

Ja. För det fall att stiftelsen har ett förvaltningsråd, borde lagen tydligt ange att det till förvaltningsrådets uppgifter hör att både tillsätta och entlediga stiftelsens styrelse. I tillägg till detta kunde stiftelselagen även tydligare stadga om styrelsemedlemmars jäv på motsvarande sätt som stadgandena om styrelsemedlemmars jäv i aktiebolagslagen (624/2006).

2. *Anser ni att lagen borde stadga tydligare om styrelsens beslutsförfarande och uppgifter, så som att övervaka lägre institutioner?*

Ja (se ovan).

5.6.4. Övriga organ och deras uppgifter

1. *Anser ni att lagen borde stadga tydligare om verkställande direktören eller motsvarande organ som ansvarar för stiftelsens dagliga förvaltning?*

Ja. Stadgandena kunde motsvara aktiebolagslagens stadganden om verkställande direktörens allmänna uppgifter, ansvar, val, entledigande och avgång.

2. *Anser ni att uppgifter och ansvarsförhållanden för organen i dualistiska förvaltningsmodeller borde stadgas mer specifikt än den nuvarande lagen?*

Ja. För det fall att en stiftelse förutom en styrelse även har ett förvaltningsråd och/eller en verkställande direktör bör även ansvarsförhållandena mellan de olika organen klart regleras i stiftelselagen.

5.6.5. Skadeståndsansvar

1. *Anser ni att ett skadeståndsförfarande borde utvecklas? Motivera ert svar.*

Ja. Det finns skäl att förtydliga skadeståndsansvaret för verkställande direktören i stiftelser som har en verkställande direktör.

5.7. Stiftelsetillsyn

5.7.1. Offentlig tillsyn

1. *Framför er ståndpunkt avseende grunderna för, samt utsträckningen och effekten av den offentliga stiftelsetillsynen. Framför vid behov alternativa lösningsmodeller och motivera er ståndpunkt.*

På grund av stiftelsens konstruktion – i synnerhet i stiftelser där det inte finns ett förvaltningsråd som övervakar styrelsens verksamhet – är myndighetstillsynen viktig. Tillsynsmyndigheten bör ha såväl juridisk som ekonomisk kompetens att utöva tillsynen och bör därtill beviljas tillräckligt med resurser för tillsynsverksamheten. För närvarande förefaller resursbrist att vara det största problemet i tillsynen. För det fall att Patent- och registerstyrelsen alltjämt fortsätter som tillsynsmyndighet bör de kostnader som den åsamkas ersättas från statens budget.

I de stiftelser där det finns ett förvaltningsråd borde förvaltningsrådet i lagen ges en större roll som övervakare av styrelsens arbete. I och med att stiftelser inte har en bolagsstämma som beviljar ansvarsfrihet borde ett förvaltningsråd i stiftelser ges en mer accentuerad ställning än i aktiebolag. Om förvaltningsrådets roll som övervakningsorgan förstärks innebär det samtidigt att övervakningsuppgiften inte skulle belasta det offentliga maskineriet orimligt mycket.

2. *Är tillsynen organiserad på ett tillräckligt sätt?*

Se punkt 1. Tillsynen bör organiseras med hjälp av elektroniska datasystem, genom systematisk insamling av information och genom offentliggörande.

3. *Är tillsynsmyndighetens behörighet reglerad på ett tillfredsställande sätt?*

Behörigheten är tillfredsställande reglerad. Problemet har baserat sig på bristande resurser. För det fall att affärsverksamhet tillåts för stiftelser bör tillsynsmöjligheterna utvidgas till att omfatta hela stiftelsekoncernen. I stiftelser där det finns ett förvaltningsråd borde förvaltningsrådets roll som övervakare av styrelsens arbete accentueras. För närvarande skall namnen på förvaltningsrådets medlemmar anmälas till Patent- och registerstyrelsen, men de antecknas inte i stiftelseregistret. Om förvaltningsrådet ges en accentuerad roll är det även motiverat att anteckna deras namn i stiftelseregistret.

4. *I vilken utsträckning skall offentliga medel användas för tillsyn av privat stiftelseverksamhet?*

Övervakningen av stiftelserna skall bekostas med offentliga medel på samma sätt som alla andra myndighetstillsynskostnader. Kostnaderna för tillsynen och avgifterna för registerföringen bör åtskiljas. Registreringsavgifterna vid Patent- och registerstyrelsen uppbärs av stiftelserna.

5. *Borde förutsättningarna för stiftaren, finansiärer och övriga förmånstagare att utveckla individuella stiftelsetillsynsmedel lagstiftningsmässigt accentueras?*

Arcada har ingen bestämd åsikt i frågan.

5.7.2 Tillsynsavgifter

Kostnaderna för tillsynen och avgifterna för registerföringen borde åtskiljas. Registreringsavgifterna vid Patent- och registerstyrelsen uppbärs av stiftelserna. Övervakningen av stiftelserna skall däremot bekostas med offentliga medel på samma sätt som alla andra myndighetstillsynskostnader.

5.7.3 Revision

1. *Framför er ståndpunkt om revisionsinstitutionens funktionalitet för stiftelsernas del.*

Generellt sett finns det ett behov av att utvidga revisorernas kunskap om stiftelsernas särart och de kunde med fördel ges specialutbildning i stiftelserevision. I revisionen borde även ingå en revidering av verksamheten och revisorerna borde ha en skyldighet att ge ett utlåtande om förverkligandet av ändamålen. Detta skulle vara viktigt med tanke på stiftelsernas trovärdighet.

2. *Är kritiken som ansluter sig till frågan om ojävighet vid val av revisor (den granskade väljer granskaren) att anses som ett rättsligt problem som påverkar stiftelsens transparens? För det fall att ni svarar jakande, framför er uppfattning om hur problemet kunde lösas.*

Nej. Enligt revisionslagen (459/2007) bör revisorer vara oberoende. Utgångspunkten bör vara att CGR-revisorer själva bedömer sitt oberoende. I stiftelser där det finns ett förvaltningsråd bör det vara förvaltningsrådets uppgift att välja revisor, varvid "den granskade inte väljer granskaren".

3. *Borde det i lagen tas in ett stadgande om rotation av revisorerna?*

Nej. Rotationen är en del av god förvaltning i stiftelser.

4. *Anser ni det ändamålsenligt att informationen utvidgas och innehållet utvecklas avseende hur stiftelsen genom sin verksamhet förverkligat ändamålet?*

Frågan är primärt en fråga om god förvaltning i stiftelser. Alternativt kunde det tas in i stiftelselagen.

5.8. Skötsel av stiftelletillgångarna

5.8.1. Presumtionsbestämmelse avseende placeringen av tillgångarna

1. *Anser ni att den nuvarande normeringen avseende placeringar är vederbörlig och tolkningen av den etablerad eller motstridig och i behov av förklaring?*

Den nuvarande normeringen är vederbörlig. Frågan är en naturlig del av revisionen vilket borde vara tillräckligt.

2. *Hur förhåller ni er till kravet om en mer detaljerad reglering?*

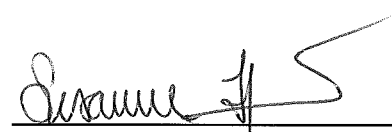
Arcada anser att det inte finns behov för det.

5.9. Ändring och avslutande av stiftelsens ändamål

1. *Anser ni att det är för svårt att ändra stiftelsens ändamål? Motivera ert svar. På vilket sätt borde regleringen ändras?*

För närvarande är det för svårt att ändra stiftelsens ändamål. Det vore skäl att utvidga möjligheten att ändra ändamålet inte enbart till situationer då det blivit omöjligt eller mycket svårt att använda stiftelsens medel för det fastställda ändamålet utan också då det blivit uppenbart oändamålsenligt. I sådana situationer skulle det vara viktigt att kunna anpassa ändamålet till tidens krav så länge ändamålet fortfarande motsvarar stiftarens intention. En klar förbättring skulle vara om stiftaren i stadgarna kunde ges möjlighet att ändra stiftelsens ändamål efter en viss tid eller för det fall att förhållandena ändrats.

STIFTELSEN ARCADA

Henrik Wolff
Verkställande direktör

Susanne Homén
Förvaltningsdirektör